

OBSAH

1. DEMOGRAFICKÉ, HOSPODÁRSKE A SOCIÁLNE ZMENY VRCHOLNÉHO STREDOVEKU	11
1.1. Demografická revolúcia	11
1.2. Hospodárske inovácie	14
1.2.1. Poľnohospodárstvo	14
1.2.2. Technické inovácie a remeslá	18
1.2.3. Obchod	21
1.2.4. Peňažníctvo	23
1.3. Zmeny sociálnych štruktúr vo vrcholnom stredoveku.	24
2. STREDOVEKÉ MESTO	26
2.1. Vymedzenie pojmu	26
2.2. Strediská mestského života.	27
2.3. Strediská remesla a obchodu	29
2.4. Hnutie za mestskú samosprávu	30
2.5. Hanza	33
2.6. Život v stredovekom meste	34
2.6.1. Štruktúra obyvateľstva	34
2.6.2. Mestská identita a symboly	35
3. RÍMSKO-NEMECKÁ RÍŠA A APENINSKÝ POLOSTROV VO VRCHOLNOM STREDOVEKU	38
3.1. Ríša za vlády sálskej dynastie (1024 – 1137)	38
3.1.1. Konrád II. (1024 – 1039) a Henrich III. (1039 – 1056)	38
3.1.2. Henrich IV. (1056 – 1106) a Henrich V. (1106 – 1125)	40
3.2. Normanské panstvo v južnej Itálii a na Sicílii	43
3.2.1. Počiatky výboja	43
3.2.2. Od vojvodstva ku kráľovstvu	44
3.2.3. Sicílske kráľovstvo	46
3.3. Vláda štaufskej dynastie (1125 – 1273)	47
3.3.1. Lothar III. zo Súpplingenburgu (1025 – 1037) a Konrád III. Štaufský (1127/1138 – 1152)	47
3.3.2. Fridrich I. Barbarossa (1152 – 1190)	49
3.3.3. Henrich VI. (1169 – 1197)	54

3.3.4. Zápas o trón – Fridrich II. (1212 – 1250), Filip Švábsky (1198 – 1208) a Oto IV. (1198/1208 – 1218)	55
3.3.5. Fridrich II. (1196/1198/1212/1215 – 1250)	56
3.3.6. Epilóg štaufskej éry – interregnum	60
3.3.7. Na ceste k teritorializácii.	61
4. ANGLICKO A FRANCÚZSKO VO VRCHOLNOM STREDOVEKU	
(od pol. 11. do pol. 14. storočia)	64
4.1. Anglicko od dobytia Normanmi do začiatku storočnej vojny	64
4.1.1. Dobytie Anglicka Normanmi	64
4.1.2. Viliam I. Dobyvateľ (1066 – 1087)	66
4.1.3. Vláda Viliamových synov Viliama II. (1087 – 1100) a Henricha I. (1100 – 1135)	67
4.1.4. Občianska vojna na Britských ostrovoch	70
4.1.5. Plantagenetovci na tróne – budovanie anjouovského impéria	71
4.1.5.1. Henrich II. (1154 – 1189)	71
4.1.5.2. Ján Bezzemok (1199 – 1216)	75
4.1.5.3. Henrich III. (1216/1227 – 1272)	77
4.1.5.4. Eduard I. (1272 – 1307)	80
4.1.5.5. Eduard II. (1307 – 1327)	83
4.1.6. Spoločnosť, hospodárstvo a kultúra na Britských ostrovoch	85
4.2. Francúzsko od polovice 11. storočia do vymretia Kapetovcov	88
4.2.1. Nástup Kapetovcov na francúzsky trón a konsolidácia vlády	88
4.2.2. Zlatý vek Kapetovcov	93
4.2.2.1. Filip II. (August, 1179/80 – 1223)	93
4.2.2.2. Ľudovít VIII. (1223 – 1226) a Ľudovít IX. (1226 – 1270)	96
4.2.2.3. Filip IV. (1285 – 1314)	98
4.2.3. Spoločnosť, hospodárstvo a kultúra kapetovského Francúzska	101
5. BYZANTSKÁ RÍŠA A ŠTÁTY JUHOVÝCHODNEJ EURÓPY	
VO VRCHOLNOM STREDOVEKU	104
5.1. Byzantská ríša v období vrcholného stredoveku	104
5.1.1. Latinské cisárstvo (1204 – 1261)	110
5.1.2. Byzantské nástupnícke štáty	111
5.1.3. Obnovená Byzancia	112
5.2. Druhé Bulharské cárstvo	113
5.3. Západný Balkán vo vrcholnom stredoveku	117
5.3.1. Chorvátsko	117
5.3.2. Duklja (Zeta)	118

5.3.3. Srbsko (Raška)	119
5.3.4. Stredoveká Bosna	122
6. KRIŽIACKE VÝPRAVY	124
6.1. Vymedzenie križiackych výprav	125
6.2. Prvá križiacka výprava	126
6.2.1. Vyhlásenie	126
6.2.2. Prológ prvej výpravy	127
6.2.3. Hlavná fáza výpravy	127
6.2.4. Dôsledky dobytia Jeruzalema	129
6.3. Druhá križiacka výprava	130
6.4. Pád Jeruzalema roku 1187 a tretia križiacka výprava	131
6.5. Štvrtá križiacka výprava	132
6.6. Križiacke výpravy v oblastiach južného Francúzska	134
6.7. Piata križiacka výprava	135
6.8. Križiacka výprava cisára Fridricha II.	137
6.9. Križiacke výpravy kráľa Ľudovíta IX.	138
6.10. Zánik križiackeho panstva v Svätej zemi	138
6.11. Zhodnotenie križiackych výprav	139
7. VÝCHODNÁ EURÓPA OD DRUHEJ POLOVICE	
12. STOROČIA DO ZAČIATKU 14. STOROČIA	141
7.1. Rus v období politickej rozdrobenosti na údelné kniežatstvá	141
7.1.1. Na ceste k oslabeniu ústrednej moci kyjevských veľkokniežat	142
7.1.2. Haličsko-volynské kniežatstvo	144
7.1.3. Novgorodská Rus (Novgorodské kniežatstvo)	146
7.1.4. Vladimírsko-suzdaľské kniežatstvo	146
7.1.5. Počiatky Moskovského kniežatstva	147
7.1.6. Černigovské kniežatstvo	148
7.1.7. Polocké, Turovské a Smolenské kniežatstvo	148
7.1.8. Pobaltie a Rus	150
7.2. Vznik Mongolskej ríše a jej invázia do Európy	151
7.2.1. Pramene k dejinám Mongolov v 12. – 13. storočí	152
7.2.2. Obdobie vlády Džingischána a jeho synov	154
7.2.3. Mongolská armáda a jej organizácia	154
7.2.4. Mongolská expanzia a bitka na rieke Kalke	156
7.2.5. Rozdelenie ríše na ulusy	157
7.2.6. Vojenské ťaženie Mongolov na východe Európy	158
7.2.7. Mongoli v strednej Európe	159

7.2.8. Počiatky Zlatej hordy	160
7.2.9. Vzťah k Rusi	161
7.2.10. Ulus Berkechána a jeho následníkov	162
8. STREDNÁ EURÓPA V 11. – 14. STOROČÍ	164
8.1. Uhorsko	164
8.2. Čechy a Morava	174
8.3. Poľsko	178
8.4. Kristianizácia a vytváranie cirkevnej organizácie	183
8.5. Spoločenský a hospodársky vývoj	185
8.6. Kultúra, vzdelanosť a umenie	189
9. ŠKANDINÁVSKE KRÁLOVSTVÁ OD POLOVICE 11. STOROČIA DO ZAČIATKU 14. STOROČIA	191
9.1. Politický vývoj škandinávskych kráľovstiev	192
9.1.1. Dánsko	192
9.1.2. Nórsko	195
9.1.3. Švédsko	197
9.2. Kristianizácia a budovanie cirkevnej organizácie	199
9.2.1. Vznik cirkevnej organizácie	200
9.2.2. Vznik cirkevných provincií, duchovní reformátori, rehoľné rády a svätci	201
9.3. Škandinávská spoločnosť (rozdelenie obyvateľstva, mestá a hospodárstvo, právo a zákony, vláda a administrácia, vojenská administrácia)	204
9.4. Kultúra, vzdelanosť a umenie	208
10. ISLAM NA PYRENEJSKOM POLOSTROVE A RECONQUISTA (OD POLOVICE 11. STOROČIA – 13. STOROČIE)	210
10.1. Medzi islamom a kresťanstvom	210
10.1.1. Obdobie taifských kráľovstiev (emirátov)	210
10.1.2. Al-Andalus pod nadvládou Almorávidov	211
10.1.3. Al-Andalus pod nadvládou Almohadov	212
10.1.4. Hospodárstvo a spoločnosť	214
10.1.5. Kultúra a vzdelanosť	215
10.1.6. Umenie a architektúra	218
10.2. Reconquista	219
10.2.1. Vymedzenie pojmu a periodizácia	219
10.2.2. Prvá fáza (8. – 10/11. storočie)	220

10.2.3. Druhá fáza (11. storočie – začiatok 13. storočia)	222
10.2.4. Tretia fáza (začiatok 13. storočia – polovica 13. storočia)	225
11. CIRKEV A PÁPEŽSTVO VO VRCHOLNOM STREDOVEKU	228
11.1. Reformy v cirkvi v 10. a 11. storočí	228
11.1.1. Cluny a kláštorné reformy	228
11.1.2. Reformné pápežstvo	230
11.1.2.1. Pápeži – reformátori	230
11.1.2.2. Ciele reformného hnutia – <i>libertas ecclesiae</i>	233
11.1.2.3. Boj o investitúru	235
11.2. Mníšske storočie	237
11.2.1. Cisterciáni (<i>Ordo Cisterciensis</i>)	238
11.2.2. Kamalduli (<i>Ordo Camaldulensium</i>) a kartuziáni (<i>Ordo Cartusiensis</i>)	240
11.2.3. Rehoľní kanonici	241
11.2.3.1. Premonštráti (norbertíni, <i>Candidus et Canonicus Ordo</i> <i>Praemonstratensis</i>)	241
11.2.4. Duchovné rytierske rády	242
11.2.4.1. Johaniti (Rád sv. Jána Jeruzalemského, Maltézski rytieri, <i>Supremus Militaris Ordo Hospitalarius Sancti Ioannis</i> <i>Hierosolymitani Rhodiensis et Melitensis</i>)	244
11.2.4.2. Templári (Rytieri templu, Rád chudobných Kristových rytierov Šalamúnovho chrámu v Jeruzaleme, <i>Pauperes commilitones Christi Templique Salomonici</i> <i>Hierosolymitanis</i>)	245
11.2.4.3. Rád nemeckých rytierov (Rád nemeckých bratov špitálu sv. Márie v Jeruzaleme, <i>Ordo domus Sanctae Mariae</i> <i>Theutonicorum Hierosolymitanorum</i>)	247
11.3. Stredoveké pápežstvo na vrchole moci	249
11.3.1. Alexander III. (1159 – 1181)	250
11.3.2. Inocent III. (1198 – 1216)	251
11.3.3. Gregor IX. (1227 – 1241)	254
11.3.4. Zápasy o Itáliu, posledné križiacke výpravy a pokusy o úniu.	255
11.3.5. Bonifác VIII. (1294 – 1303) a úpadok stredovekého pápežstva ...	258
11.4. Nová duchovnosť kresťanského Západu	260
11.4.1. Náboženské púte	260
11.4.2. Heretické hnutia	261
11.4.2.1. Katari	262
11.4.2.2. Valdénsi	264

11.5. Žobravé rády	265
11.5.1. Františkáni (Rád menších bratov, minoriti, <i>Ordo fratrum minorum</i>)	265
11.5.2. Dominikáni (Rád kazateľov, <i>Ordo praedicatorum</i>)	268
11.6. Stredoveká inkvizícia	269
12. VZDELANOSŤ A VEDA VRCHOLNÉHO STREDOVEKU	270
12.1. Renesancia 12. storočia	271
12.2. Vznik univerzít	271
12.2.1. Bologna	274
12.2.2. Paríž	274
12.2.2.1. Organizácia, formy a obsah výučby	276
12.2.3. Anglické univerzity	277
12.2.4. Neapolská univerzita	278
12.3. Veda – scholastika	278
12.3.1. Prehľad vývoja stredovekého filozofického myslenia	279
12.3.1.1. Spor o univerzálie	280
12.3.1.2. Najvýznamnejší predstavitelia ranej a vrcholnej scholastiky ..	280
12.3.1.2.1. Anzelm z Cantenbury († 1109)	280
12.3.1.2.2. Peter Abélard († 1142)	281
12.3.1.2.3. Bernard z Clairvaux († 1153)	282
12.3.1.2.4. Ján zo Salisbury († 1180)	283
12.3.1.2.5. Bonaventúra z Bagnoregia († 1274)	284
12.3.1.2.6. Albert Veľký († 1280)	285
12.3.1.2.7. Tomáš Akvinský († 1274)	285
12.4. Právo	286
ZOZNAMY PANOVNÍKOV A PÁPEŽOV	291
O AUTOROCH	349